

Savirakentaminen Suomessa

Savitalojen rakentaminen Suomessa on ollut huomattavasti harvinaisempaa kuin esimerkiksi Saksassa, mutta savea on käytetty meilläkin 1700-luvun lopulta lähtien. Polttamattomasta savesta rakennetusta, kunnossa olevasta talosta ei käytetty materiaali näy, sillä savirakennukset on usein verhoiltu tai rapattu kalkkirappauksella.

Teksti: Marja Salmenmäki

Savirakentamisohjeita on julkaistu eri aikoina lehdissä ja rakentamisoppaissa. Maamies - lehdessä vuonna 1878 julkaistiin seikkaperäinen työohje massiivisavirakentamiseen (numerot 20, 21, 22), "Rakennuksia saviruukki-seinillä". Saven hyviä ominaisuuksia tuodaan esille mm. seuraavasti:

"Niiden monien etujen toteennäyttämisen, joita semmoiset rakennukset tarjoavat, lienee tätä nykyä tarpeetonta, koska savirakennuksia jo useammin paikoin Etelä- ja Keski-Suomessa on rakennettu; pää-asiana on, että kysymyksenalaiset rakennukset ovat: helppohintaisia, kestäväisiä, lämpimiä (joka nähtiin vakuuttavaisimmalla tavalla edellisenä kylmänä talvena), metsääsästäväisiä, vähemmän tulenarkoja, siistejä (sillä asuinhuoneissa saviseinillä eivät menesty luteet) ja somia".

Eri puolilla maata on eri tekniikoilla rakennettuja savitaloja, -talleja ja -navetoita, massiivisavirakennuksia lienee parisensataa. Seuraaviin on mahdollista päästä tutustumaan:

- Strömforsin eli Ruotsinpyhtään ruukin retkeilymaja Krouvinmäki Krouvinmäki mainitaan valmistuneen työväen asuintaloksi vuonna 1805. Pohjoissaksalaisen mallin mukaan vanhan krouvin seinät on tehty massiivisavesta, valettu lautamuotin avulla saven ja hiekan seoksesta, johon on lisätty kanervia ja olkia. Krouvinmäki on kunnostettu museoviraston valvonnassa majoitustiloiksi.
 - Lapinjärven siviilipalvelukeskuksessa Sjäskullan Gamla gården. Lapinjärvellä Sjäskulla oli 1800 -luvulla kruununkartano, jota vuokrattiin ulkopuolisille vuokramiehille. Vuokramiehistä merkittävin oli Ernst Fabritius, joka rakennutti nykyisen päärakennuksen v. 1896. Rakennus on tehty Suomen oloissa harvinaisella savirakennustekniikalla, seinät ovat savea ja kanervaa.
 - Siuntiossa Helsingin yliopiston Suitian tutkimus- ja koetilan koulutustila. Tilan rakennuksiin kuuluu kartanolinnan entinen talli. Sen rakennutti uudenaikaiseksi talliksi Wilhelm von Kraemer 1800-luvun lopulla hevosten yleistettyä vetovoimana. Senkin rakennusaineena käytettiin savea ja kanervaa. Tallirakennus on yhä päällisin puolin entisellään.
- Savirakentaminen Suomessa nykyään

Savirakentamisessa on käytössä monia erilaisia tekniikoita, tänä päivänä yleisiä ovat erilaiset kevytsavitekniikat ja pölkysavirakentaminen.

Kevytsavitalossa kantavana runkona on puu. Savettu olkimassa tai -harkot toimivat seinän täyteenä ja eristeenä. Seinät rapataan savirappauksella sisä- ja ulkopinnoiltaan ja rakennukset suojataan vielä joko kalkkimaalilla tai ulkoverhouksella.

Pölkysavimuuri on noin 30 - 60 cm pituisista kuivista puuosista (jätepuu, halot, pölkyt) savilaastilla muurattu kantava seinärakenne. Rakennetta on käytetty pula-ajan rakentamisessa sekä asuinrakennuksissa että eläinsuojissa.

- Matkailutila Urpolan Kartanon Viikinkisauna Humppilassa. Urpolan kartanon ryhmille vuokrattava, iso savisavusauna pesu-, pukeutumis- ja illanviettotiloiheen on rakennettu pölkysavitekniikalla 2002-2003.

Suomessakin toimii Savi ry, Savirakentamisen edistämiseksi yhdistys, jonka Internet -sivuilta löytyy savitietoutta. Massiivisavirakennuksia ei ole 1950-luvun jälkeen meillä noussut. Uusi kevytsavirakentamisen kausi alkoi 1990-luvulla, sillä savi on luonnonmukainen materiaali ja sitä on laajalti ja edullisesti saatavissa. Rakentajat ovat usein ennakkoluulottomia omatoimirakentajia.

Miksi rakentaa savesta? Kestääkö se?

Laajalti esiintyvänä ja helposti muokattavana savi on ollut yksi ihmisten eniten käyttämiä rakennusmateriaaleja. Nykyään savea käytetään, koska se edistää huonetilan kosteustasapainoa. Se sitoo ilmankosteutta, varastoi ja luovuttaa sen taas huoneilmaan. Savitalossa voidaan laskea olevan aika tasainen 45 % ilmankosteus, myös keskuslämmityksellä lämmitettäessä. Savea pidetään myös luonnon kestokyvyn kannalta käyttökelpoisena rakennusmateriaalina.

Saven laatu ja paikalliset olosuhteet ovat luoneet lukuisia eri variaatioita savirakentamiseen. Polttamattomasta savesta rakennetuissa taloissa pelaavat samat säännöt kuin kaikessa muussakin rakentamisessa: Rakennus kestää vuosisatoja, jos siinä on kunnolliset perustukset, reilut räystäät ja kunnossa oleva vesikate.

RAKENNUSTAITO Lehti 10/2004

Savirakentaminen Suomessa

Sivu 39. Savirakentaminen Suomessa